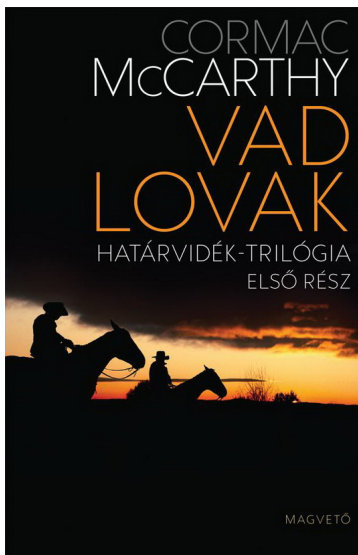

Dobás Kata

Lovak az ember mellett

(Cormac McCarthy: *Vad lovak*, ford. Szentgyörgyi József, Budapest, Magvető, 2011)

Cormac McCarthy *Vad lovak* című regénye már megjelent egyszer magyar nyelven 2000-ben, az Ulpius-ház Könyvkiadónál Szentgyörgyi József fordításában. Az idei évben a Magvető Kiadó kezdte meg a Határvidék-trilógia kiadását, a korábbi fordításhoz visszanyúlva, de néhány változtatást eszközölve: az írásjelek használatában jelentős eltérés mutatkozik, a 2011-es kötetben elvétele szerepel vessző, a párbeszédnek sincsenek külön jelölve. Mindez a szöveget egészen furcsa feszültséggel tölti meg, hiszen a rövidebb mondatok keltette szakadozottság és a törések nélküli részletek nem csupán kiegészítik, de erősítik is egymás hatását.

A történet szerint két fiatal kamasz, John Grady és Lacey Rawlins indul Texasból Mexikó felé 1949-ben. Egyetlen céljuk, hogy munkát találjanak maguknak, s mivel mindketten értenek a lovakhoz, hamarosan egy haciendán fogják és törik be a vadlovakat. A bonyodalmat a korábban hozzájuk csapódó Jimmy Blevins okozza, aki miután elhagyja lovát egy vihar során, visszalopja azt, s így végül mindhárman börtönbe kerülnek, igaz a Grady-t és Rawlinst csak később kapják el.

Maga az eseménysor tehát viszonylag könnyen áttekinthető, nincsenek benne sokfelé ágazó mellékszálak – kivételként talán csak Grady-nek a hacienda tulajdonosának lányával szövődött szerelmét lehetne említeni. Éppen ezért nehéz egy többféle értelemben is „néma” könyvről bármit is mondani, hiszen nem lehet hosszasan értekezni sem a jellemekről, sem az elbeszéléstechnikákról. Beszéljünk tehát a lovakról.

Azokról a lovakról, akikről nem mellékesen szinte ugyanannyi szó esik, mint az emberekről. Az út leírása, amíg a szereplők elérnek Mexikóba, igen részletesen olvasható, s ezekben a leírásokban a lovak cselekvései éppen úgy rögzítésre kerülnek, mint Grady-é vagy Rawlinsé: esznek, isznak, átkelnek a folyón, elfáradnak. A környező természet nem kifejezetten plasztikus táj, élő része itt minden mindennek, s ez a természet kiszámíthatatlannak bizonyul, sőt Mexikóban már egészen idegennek. A lovak azonban mindenhol ugyanazok, s az állatok tisztelete, a velük való párbeszéd kiemeli John Grady-t a többi szereplő közül. A lovak lesznek az események kiváltói is, hiszen Blevinst éppen lova visszaszerzése után fogják el, Grady és Alejandra szerelme is azután bontakozik ki, hogy Grady hagyja a lányt lovagolni a fekete csődörön.

A lovak – ha beszélhetünk ilyesmiről, s talán McCarthytól sem feltétlenül idegen – képviselnek itt egy metafizikai jelentést, hiszen az állatok úgy képesek időről időre részévé válni az őket környező természetnek, hogy közben önállóságukat is meg tudják őrizni. John Grady ezt az önállóságot, a különállóság nyelvét, úgy tűnik, képes beszélni, és ezért a lovak és közte szoros, mindennek felett álló kapocs alakul ki. Ugyanakkor ez a kapcsolat egyáltalán nem látványos, a *Vad lovak*

ban sem hosszas leírásokat kapunk; mindez egyértelmű és megmásíthatatlan része az egésznek. Ha a vadnyugat fals mítoszai helyett egy másikat szeretnénk előtérbe állítani, akkor én McCarthy lovait tenném helyébe.

És itt kapcsolnék vissza a recenzió elején tárgyalt nyelvhez: valahogy úgy olvadnak bele a lovak, az emberek a természetbe, mint ahogy a magyar nyelvben működik az olvasás (mert hogy hangsúlyosnak érzem, hogy fordításról van szó), ha nincsen vessző a tagmondatok között, ha nincsenek jelölve a párbeszéddek. A könyv elején még igen zavaróan hat, de aztán már nem tűnik fel, az olvasó tud sodródni a szövegben, s néha már az sem lesz fontos, hogy ki mit mondott. A sodródás persze kiszámíthatatlan, talán erre utal a könyv fűlszövege is, amikor kissé közhelyesen „gyönyörű és kegyetlen” világról beszél. És valóban, McCarthy világa örvényszerű is, s ennyiben rapszodikus is, anélkül, hogy harsány lenne.

Végezetül álljon itt egy olyan idézet a lovakról és az emberekről, melyet az egész regényre érvényesnek érzek: „Aznap éjjel lovakról álmodott. [...] Rohantak: ő meg a lovak végig a mesákon ahol a talaj visszhangzott dübörgő patáik alatt és úgy áramlottak és változtak és vágattak hogy sörényük és farkuk tajtékként úszott utánuk és nem volt semmi más abban a fönti világban. Valami különös összhangban rohantak amely dallamként hangolta össze őket és nem akadt köztük olyan amelyik félt volna: se csődör se csikó se kanca és vágattak abban az összhangban amely maga a világ volt és amiről beszélni nem lehetett s amit csak magasztalni lehetett.

Reggel jött két ór és kinyitották az ajtót és megbilincseltek és elvezették Rawlinst.”